

การพัฒนาตัวชี้วัดคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

The Development of Quality Indicators for External Assessment Reports of Basic Education Schools

*นุชจรี ชมยินดี¹ ศศิธร กาญจนสุวรรณ² และ สมคิด พรหมจู้³

Nuchjaree Chomyindee¹ Sasiton Kanchanasuwan² and Somkid Promjouy³

¹นักศึกษานิพนธ์โท สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

¹Master's Student, School of Educational Studies, Sukhothai Thammathirat Open University

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

²Asst. Prof. Dr., School of Educational Studies, Sukhothai Thammathirat Open University

³รองศาสตราจารย์ ดร. ข้าราชการบำนาญ

³Assoc. Prof. Dr., Retired Government Official

*Corresponding author. e-mail: nuch.chom262@gmail.com

Received : October 4, 2023

Revised : March 15, 2024

Accepted : December 21, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาตัวชี้วัดคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ 2) ประเมินผลการใช้ตัวชี้วัดคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา การวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การพัฒนาตัวชี้วัดคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ประเมินและตรวจสอบคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอก จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ ประเด็นคำถามการสนทนากลุ่ม และแบบประเมินตัวชี้วัดคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา และระยะที่ 2 การประเมินผลการใช้ตัวชี้วัดคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ตรวจอ่านรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกที่มีประสบการณ์การตรวจสอบคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา จำนวน 34 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบประเมินคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา และแบบประเมินผลการใช้ตัวชี้วัดคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และหาความเที่ยงระหว่างผู้ประเมินโดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในชั้น ผลการวิจัย พบว่า 1) ตัวชี้วัดคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา ประกอบด้วย 4 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 ความเหมาะสมของการประเมิน 2 ตัวชี้วัด มาตรฐานที่ 2 ความถูกต้องของผลการประเมิน 4 ตัวชี้วัด มาตรฐานที่ 3 อรรถประโยชน์จากการประเมิน 2 ตัวชี้วัด และมาตรฐานที่ 4 ความเป็นไปได้ของข้อเสนอแนะ 2 ตัวชี้วัด โดยทุกตัวชี้วัดมีความเหมาะสมระดับดีขึ้นไป และ 2) ผลการใช้ตัวชี้วัดคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา พบว่า แบบประเมินคุณภาพมีค่าความเที่ยงทั้งฉบับ เท่ากับ 1.00 และตัวชี้วัดคุณภาพทั้ง 4 ด้าน มีความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้องในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การพัฒนาตัวชี้วัด, คุณภาพรายงาน, การประเมินคุณภาพภายนอก, การศึกษาขั้นพื้นฐาน

Abstract

This research aimed to 1) develop quality indicators for external assessment reports of basic education schools; and 2) evaluate the results of the implementation of these quality indicators in assessing the quality of basic education schools. The research was divided into two phrases. The first phase was the development of quality indicators for the external assessment reports of basic education schools. In this phase, the informants consisted of seven experts with experience in evaluating and reviewing quality of external assessment reports of basic education schools. The tools used included the interview questions for the discussion group and an evaluation form for the external assessment reports of basic education schools. The second phase was the evaluation of the implementation of these quality indicators in assessing the quality of basic education schools. The sample included 34 reviewers who had experience in inspecting the quality indicators in assessing the quality of basic education schools, obtained by purposive selection. An evaluation form for assessment of the external assessment reports of basic education schools and an evaluation form for assessment of results of the implementation of the quality indicators in assessing the quality of basic education schools were employed as research tools. The gathered data were analyzed using the percentage, mean, and standard deviation. Intraclass correlation coefficient (ICC) was used to assess the reliability among reviewers. The results revealed the following: 1) The quality indicators of the external assessment reports of basic education schools consisted of four standards: the first standard was the appropriateness of the assessment, with two indicators; the second standard was the accuracy of the assessment results, with four indicators; the third standard was the usefulness of the assessment, with two indicators; and the fourth standard was the feasibility of recommendations, with two indicators. All indicators were found to be appropriate at the good level or higher. 2) The results of the implementation of these quality indicators in assessing the quality of basic education schools showed an overall reliability of 1.00, and all quality indicators had the usefulness, feasibility, appropriateness and accuracy at the highest level.

Keywords: Development of indicators, Report quality, External quality assessment, Basic education

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สมศ.) มีหน้าที่สำคัญในการกำหนดวิธีการประเมินคุณภาพภายนอกให้มีประสิทธิภาพ โดยการกำหนดรูปแบบการประเมินคุณภาพภายนอกให้สอดคล้องตามวงรอบการประเมินของสถานศึกษาในทุกห้าปี และสอดคล้องกับสถานการณ์ ความเปลี่ยนแปลงตามบริบทของยุคสมัย โดยการประเมินคุณภาพภายนอกรอบแรก (พ.ศ.2543 – 2548) เป็นการประเมินเพื่อมุ่งให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ไม่มุ่งเน้นเรื่องการตัดสิน มีหลักการ คือ 1) ยืนยันสภาพจริง 2) ได้รับการประเมิน ไม่ใช่เป็นการประเมินแบบผ่านหรือไม่ผ่าน และ 3) การประเมินเน้นผู้เรียน ไม่เป็นการประเมินที่เน้นเอกสาร (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2547) การประเมินคุณภาพภายนอกรอบสอง (พ.ศ.2549 – 2553) เป็นการประเมินเพื่อการรับรองมาตรฐานคุณภาพ ทั้งรายมาตรฐานและในภาพรวมของการจัดการศึกษา พิจารณาผลการประเมิน 2 แบบ คือ ผลการประเมินแบบอิงเกณฑ์ และผลการประเมินอิงสถานศึกษา ซึ่งพิจารณาจากพัฒนาการของผลการประเมินใน

รอบสองเทียบกับผลการประเมินรอบแรก และความสำเร็จในการบรรลุเป้าหมาย มาตรฐานตามแผนของสถานศึกษา และให้การรับรองมาตรฐานของสถานศึกษา (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2549) การประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม (พ.ศ.2554 – 2558) สมศ. พัฒนาตัวบ่งชี้ให้ครอบคลุมทั้งผลลัพธ์ ผลกระทบ โดยเพิ่มตัวบ่งชี้อัตลักษณ์และตัวบ่งชี้มาตรการส่งเสริม (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2555) การประเมินคุณภาพภายนอกรอบสี่ (พ.ศ.2559 – 2563) เป็นการประเมินเพื่อพัฒนา และยืนยันผลการดำเนินงานของสถานศึกษา ซึ่งการประเมินแบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 การประเมินคุณภาพมาตรฐานขั้นพื้นฐาน เป็นการประเมินตามพันธกิจและบริบทของสถานศึกษาเชื่อมโยงกับการประกันคุณภาพภายใน ส่วนที่ 2 การประเมินความโดดเด่น เป็นการประเมินคุณภาพภายนอกที่ส่งเสริมความเป็นเลิศของสถานศึกษา (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2560) แต่เนื่องด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) สมศ. จึงได้ปรับแนวทาง รูปแบบ และวิธีการประกันคุณภาพภายนอก ภายใต้สถานการณ์จำเป็นเร่งด่วน เนื่องจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) (พ.ศ.2564 – 2566) แบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การประเมินและวิเคราะห์รายงานผลการประเมินตนเอง (SAR) ของสถานศึกษาก่อนการลงพื้นที่ที่ตรวจเยี่ยมสถานศึกษา โดยใช้ SAR และเอกสารที่ได้รับจากหน่วยงานต้นสังกัดเท่านั้น และระยะที่ 2 การลงพื้นที่ตรวจเยี่ยมหรือการตรวจสอบหลักฐานและข้อมูลของสถานศึกษาด้วยวิธีการอิเล็กทรอนิกส์และการจัดทำรายงานการประกันคุณภาพภายนอก (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2565ก) ส่วนแนวทางการประกันคุณภาพภายนอกสถานศึกษา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2567 เป็นต้นไป สมศ. ยังคงใช้หลักการประเมินเพื่อพัฒนา มีการตัดสินผลการประกันคุณภาพภายนอกสถานศึกษา (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2566) โดย สมศ. ต้องดำเนินการประเมินผลและติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานของสถานศึกษา และจัดส่งรายงานการประเมินและการติดตามตรวจสอบดังกล่าว พร้อมข้อเสนอแนะให้แก่สถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้น ๆ เพื่อให้สถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษา (กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561, 2561) โดยสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดต้องนำข้อมูลจากข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการประเมินคุณภาพภายนอกจาก สมศ. ไปใช้ปรับปรุงหรือพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้มีคุณภาพและต่อเนื่องยั่งยืน (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2563)

ดังนั้น รายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา จึงเป็นสารสนเทศที่มีความสำคัญในการเผยแพร่ผลการประเมินของสถานศึกษา ซึ่งมีการนำเสนอจุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา ข้อเสนอแนะและแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา โดยข้อเสนอแนะที่มีประสิทธิภาพ ต้องเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย มีความเป็นกลาง ยุติธรรม ไม่ลำเอียง อ่านเข้าใจง่าย กระชับ ชัดเจน เหมาะสมกับบริบทและนำไปใช้ได้จริง (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2564) แต่จากงานวิจัย เรื่อง การพัฒนาระบบการติดตามและประเมินการนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ข้อเสนอแนะที่ระบุอยู่ในรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นข้อเสนอแนะที่กว้าง ขาดความชัดเจน ไม่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา เป็นนามธรรม นำไปสู่การปฏิบัติจริงได้ยาก และข้อเสนอแนะบางอย่างเกินความสามารถที่สถานศึกษาจะพัฒนาได้ และยังมีปัญหาเกี่ยวกับงบประมาณ เนื่องจากข้อเสนอแนะบางประการต้องใช้งบประมาณในการสนับสนุน (วารุณี ถิ่นน โสคติ, 2564) ซึ่ง สมศ. ได้ตระหนักและให้ความสำคัญกับคุณภาพของรายงานการประเมินคุณภาพภายนอก จึงกำหนดวิธีการรับรอง ตรวจสอบ รายงานการประเมินคุณภาพภายนอก โดยมอบหมายให้หน่วยกำกับการประเมิน

คุณภาพภายนอกทำหน้าที่ กำกับและติดตามคณะผู้ประเมินภายนอก จัดทำรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกให้เป็นไปตามรูปแบบที่ สมศ. กำหนด (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2565)

อย่างไรก็ตาม การที่ สมศ. มอบหมายให้หน่วยกำกับการประเมินคุณภาพภายนอก ทำหน้าที่ กำกับและติดตามคณะผู้ประเมินภายนอกในการจัดทำรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกให้เป็นไปตามรูปแบบที่ สมศ. กำหนด อาจจะยังไม่ใช่วิธีการที่จะทำให้รายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษามีคุณภาพตามที่คาดหวัง แต่ควรมีการพัฒนาตัวชี้วัดคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อระบุคุณลักษณะหรือบ่งชี้คุณภาพของรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้ วิธีวิทยาทางการวัดและประเมินผลการศึกษาที่นำมาใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของการประเมิน เป็นกระบวนการที่เรียกว่าการประเมินงานประเมินหรือการประเมินอภิมาน (Meta-evaluation) ซึ่ง Stufflebeam (Stufflebeam & Social Impact, 2012) ได้พัฒนาแบบตรวจสอบรายการประเมินอภิมาน (Program evaluations summary metaevaluation checklist) ประกอบด้วยมาตรฐานการประเมิน 5 ด้าน ได้แก่ มาตรฐานด้านอรรถประโยชน์ มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ มาตรฐานด้านความเหมาะสม มาตรฐานด้านความถูกต้อง และมาตรฐานด้านความรับผิดชอบในการประเมิน เพื่อใช้พิจารณาและตัดสินคุณค่างานการประเมิน

จากความสำคัญที่กล่าวมา ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการพัฒนาตัวชี้วัดคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้ประกอบการพิจารณา กลั่นกรองคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยนำมาตรฐานการประเมินของ Stufflebeam (Stufflebeam & Social Impact, 2012) มาประยุกต์ใช้ อันจะส่งผลให้รายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษามีคุณภาพ สถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดสามารถนำสารสนเทศที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษา กำหนดนโยบายในการจัดการศึกษาหรือกำหนดงบประมาณเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาตัวชี้วัดคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อประเมินผลการใช้ตัวชี้วัดคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

1.1 ตัวชี้วัดคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยศึกษาแนวคิด เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา การประกันคุณภาพภายนอก รายงานการประเมิน และการประเมินคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกตามมาตรฐานการประเมินของ Stufflebeam (Stufflebeam & Social Impact, 2012) ได้แก่ มาตรฐานด้านอรรถประโยชน์ มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ มาตรฐานด้านความเหมาะสม มาตรฐานด้านความถูกต้อง และมาตรฐานด้านความรับผิดชอบในการประเมิน

1.2 ผลการใช้ตัวชี้วัดคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไปทดลองใช้โดยพิจารณาคุณภาพตามมาตรฐานการประเมินใน 4 ด้าน ได้แก่ ความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้อง

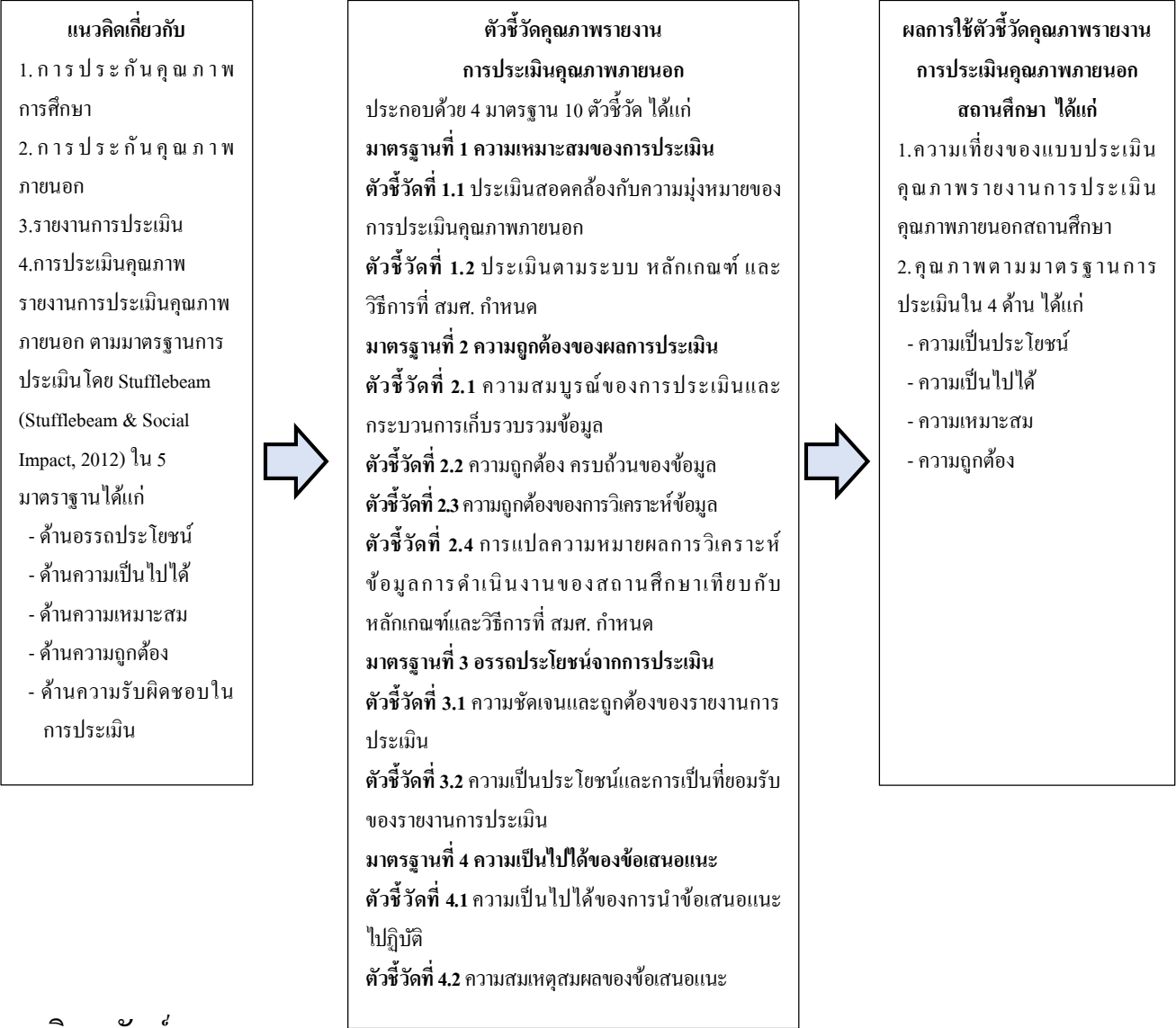

2. ขอบเขตด้านเวลา

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในเดือนมิถุนายน - กรกฎาคม พ.ศ.2566

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การพัฒนาตัวชี้วัดคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานครั้งนี้เป็นงานวิจัยเพื่อพัฒนาโดยผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา การประกันคุณภาพภายนอก รายงานการประเมิน และการประเมินคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกตามมาตรฐานการประเมินของ Stufflebeam (Stufflebeam & Social Impact, 2012) กำหนดเป็นกรอบแนวคิด ดังภาพต่อไปนี้

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. รายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา หมายถึง เอกสารที่นำเสนอผลการประเมินตามมาตรฐาน และหลักเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกที่ สมศ. กำหนด ได้แก่ หน้าปก ประกอบด้วย รหัสสถานศึกษา ชื่อ

สถานศึกษา สังกัดของสถานศึกษา ที่อยู่ของสถานศึกษา ตอนที่ 1 สรุปข้อมูลเกี่ยวกับสถานศึกษา ซึ่งเป็นส่วนสาระสำคัญ ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของสถานศึกษา ข้อมูลสำคัญของสถานศึกษา และข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้อง ตอนที่ 2 ผลการประเมินคุณภาพภายนอกรายงานมาตรฐานและข้อเสนอแนะในการพัฒนา ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

2. ตัวชี้วัดคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง คุณลักษณะที่บ่งชี้ถึงคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยพิจารณาจากมาตรฐานการประเมินใน 4 มาตรฐาน ได้แก่

2.1 มาตรฐานที่ 1 ความเหมาะสมของการประเมิน หมายถึง การประเมินที่เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ สมศ. กำหนด รวมทั้งวิธีการ เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินต้องสามารถวัดตัวชี้วัดที่ต้องการวัดได้จริง

2.2 มาตรฐานที่ 2 ความถูกต้องของผลประเมิน หมายถึง วิธีการที่ใช้ในการประเมินมีความถูกต้องตามหลักวิชา ให้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือได้

2.3 มาตรฐานที่ 3 วัตถุประสงค์จากการประเมิน หมายถึง ผลของการประเมินใช้ข้อมูลตรงตามที่ใช้ ผลการประเมินอยากรู้ และนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานได้จริง

2.4 มาตรฐานที่ 4 ความเป็นไปได้ของข้อเสนอแนะ หมายถึง ข้อเสนอแนะมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติจริง ประหยัด คุ่มค่าเหมาะสม และไม่ส่งผลกระทบต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับการประเมิน ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายกับผู้ให้ข้อมูล

3. ผลการใช้ตัวชี้วัดคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง ผลของการนำตัวชี้วัดคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกไปทดลองใช้ และพิจารณาคุณภาพตามมาตรฐานการประเมิน 4 ด้าน ได้แก่

3.1 ด้านความเป็นประโยชน์ หมายถึง ตัวชี้วัดคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอก ช่วยให้รายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความถูกต้องและชัดเจน ตรงตามที่ใช้ผลการประเมินอยากทราบ และนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานได้จริง

3.2 ด้านความเป็นไปได้ หมายถึง ตัวชี้วัดคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอก สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง เข้าใจง่าย ไม่ยุ่งยากและซับซ้อนเกินไป มีความคุ้มค่า ทั้งในด้านงบประมาณและเวลา

3.3 ด้านความเหมาะสม หมายถึง ตัวชี้วัดคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอก มีความเหมาะสมกับระบบรับรองรายงานการประเมินคุณภาพภายนอก สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการประเมินคุณภาพภายนอก ไม่ส่งผลกระทบต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับการประเมิน และก่อให้เกิดความเสียหาย

3.4 ด้านความถูกต้อง หมายถึง ตัวชี้วัดคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอก ช่วยให้การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีความถูกต้อง ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ สมศ. กำหนด ได้สารสนเทศที่มีความครอบคลุมเพียงพอต่อการนำไปใช้ตัดสินใจในการเสนอรับรองรายงานการประเมินคุณภาพภายนอก

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ มีรายละเอียดดังนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนาตัวชี้วัดคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้วิจัยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา การประกันคุณภาพภายนอก โดย สมศ. รายงานการประเมิน มาตรฐานการประเมิน และการพัฒนาตัวชี้วัด เพื่อให้ได้ข้อมูล (ร่าง) ตัวชี้วัดคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้เชี่ยวชาญ 7 คน มาจากการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) มีคุณสมบัติเป็นผู้บริหารของ สมศ. 3 คน ผู้แทนคิบบุคคลหน่วยงานกับการประเมินคุณภาพภายนอก 2 คนและผู้ประเมินภายนอก 2 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งเป็น 2 ฉบับ ได้แก่

1. ประเด็นคำถามในการสนทนากลุ่ม เป็นคำถามปลายเปิด (open-ended questions) จำนวน 12 ข้อ เพื่อสอบถามความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ ในการพัฒนาตัวชี้วัดคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เกี่ยวกับมาตรฐาน ตัวชี้วัด เกณฑ์การตัดสินคุณภาพรายงานในภาพรวม

2. แบบประเมินตัวชี้วัดคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล เป็นการเดิมข้อความของผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ชื่อ-สกุล และตำแหน่ง

ตอนที่ 2 แบบประเมินตัวชี้วัดคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการพิจารณาความเหมาะสมของมาตรฐาน ตัวชี้วัด รายการพิจารณา เกณฑ์การตัดสินคุณภาพรายงานในภาพรวม จำนวน 56 ข้อ มีลักษณะของคำถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า (rating scale) 3 ระดับ โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาเลือกตอบ ดังนี้

2	หมายถึง	มีความเหมาะสม
1	หมายถึง	มีความเหมาะสมแต่ควรแก้ไข
0	หมายถึง	ไม่เหมาะสม

การแปลผลคะแนนโดยรวมจะใช้ค่าเฉลี่ยที่มีค่าตั้งแต่ 0.00 – 2.00 โดยพิจารณาตามเกณฑ์ของ Best (1977, อ้างอิงใน ทศพร ชูศักดิ์, 2554) โดยมีเกณฑ์ในการแปลความหมายแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.34 – 2.00	หมายถึง	ดี
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 0.67 – 1.33	หมายถึง	พอใช้
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 0.00 – 0.66	หมายถึง	ปรับปรุง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. จัดประชุมกับผู้เชี่ยวชาญโดยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพและสังเคราะห์เป็นมาตรฐาน ตัวชี้วัดคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. ผู้วิจัยจัดส่งแบบประเมินตัวชี้วัดคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญทำการประเมินความเหมาะสมของมาตรฐาน ตัวชี้วัด รายการพิจารณา เกณฑ์การตัดสินคุณภาพรายงานในภาพรวม
3. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบประเมินตัวชี้วัดคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอก เพื่อดำเนินการจัดทำเป็นแบบประเมินคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)
2. ข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินตัวชี้วัดคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและข้อมูลเชิงคุณภาพที่เป็นข้อเสนอแนะ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ระยะที่ 2 การประเมินผลการใช้ตัวชี้วัดคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้วิจัยนำผลการพัฒนาตัวชี้วัดคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ประกอบด้วย 4 มาตรฐาน 10 ตัวชี้วัด 41รายการพิจารณา และเกณฑ์การตัดสินคุณภาพรายงานในภาพรวม มาจัดทำเป็นแบบประเมินคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้ร่วมกับกรณีศึกษา และนำไปทดลองใช้

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นักวิชาการภารกิจการประเมินและรับรองสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 16 คน และผู้แทนนิติบุคคลหน่วยกำกับการประเมินคุณภาพภายนอก จำนวน 37 คน รวมทั้งสิ้น 53 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1. นักวิชาการ ภารกิจการประเมินและรับรองสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีประสบการณ์ในการตรวจสอบคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอก ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) จำนวน 16 คน
2. ผู้แทนนิติบุคคลหน่วยกำกับการประเมินคุณภาพภายนอก โดยเป็นผู้ที่ได้รับมอบหมายงานการประเมินคุณภาพภายนอก จาก สมศ. ในรอบสอง ถึงรอบสี่และการประกันคุณภาพนอกในสถานการณ์จำเป็นอย่างเร่งด่วน เนื่องจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) จำนวน 18 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ชุด ได้แก่

1. กรณศึกษาสำหรับการตรวจสอบประเมินคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา ได้แก่

1.1 รายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา

1.2 รายงานการประเมินตนเอง (Self Assessment Report : SAR)

1.3 แบบบันทึกข้อมูลภาคสนาม

2. แบบประเมินคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานศึกษา เป็นการเติมข้อความที่เป็นข้อมูลของสถานศึกษา ได้แก่ รหัสสถานศึกษา
ชื่อสถานศึกษา สังกัด และจังหวัด

ตอนที่ 2 มาตรฐานการประเมินประกอบด้วย 4 มาตรฐาน 10 ตัวชี้วัด 41 รายการพิจารณา มีลักษณะเป็น
แบบตรวจสอบรายการประเมิน (evaluation checklist) เพื่อใช้ในการตรวจสอบคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพ
ภายนอกสถานศึกษา มี 4 มาตรฐาน คือ ความเหมาะสมของการประเมิน ความถูกต้องของผลการประเมิน อรรถประโยชน์
จากการประเมิน และความเป็นไปได้ของข้อเสนอแนะ ทั้งนี้ในแต่ละมาตรฐานจะได้รับคะแนนในแต่ละตัวชี้วัดที่เป็นจุด
ตรวจสอบ โดยสรุปผลคะแนนในแต่ละตัวชี้วัดเป็นระดับคุณภาพ ได้แก่ ดีมาก ดี พอใช้ และปรับปรุง

ตอนที่ 3 สรุปผลการประเมินคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน มีรูปแบบเป็นตารางการสรุปผลการประเมินรายตัวชี้วัด สรุปคะแนนรวม ค่าเฉลี่ยผลการประเมินคะแนนรวม
และผลการพิจารณาโดยผู้ตรวจอ่านรายงานการประเมิน มี 2 ตัวเลือก คือ รับรอง และไม่รับรอง ซึ่งมีเกณฑ์
การพิจารณาผลการรับรอง ได้แก่ มีค่าเฉลี่ยของผลการประเมิน 3.00 ขึ้นไป และทุกตัวชี้วัดมีคะแนนระดับดีขึ้นไป

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เป็นการเติมข้อความเพื่อให้ผู้ตรวจอ่านรายงานการประเมิน ระบุข้อสังเกต
หรือประเด็นต่าง ๆ ที่พบในการตรวจสอบคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอก (ถ้ามี)

3. แบบประเมินผลการใช้ตัวชี้วัดคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 รายการแบบประเมินผลการใช้ตัวชี้วัดคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีคุณภาพตามมาตรฐานการประเมินใน 4 ด้าน คือ ความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความ
เหมาะสม และความถูกต้อง แบบวัดมีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ ที่สร้างตามแนวคิด
ของลิเคิร์ต (Likert)

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม (ถ้ามี) เป็นการเติมข้อความ เพื่อให้ผู้ตรวจอ่านรายงานการประเมิน ระบุ
ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงและพัฒนา

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ค่าความเที่ยง (reliability) โดยการหาค่าความเที่ยงแบบความสอดคล้องภายใน (internal consistency) ใช้ข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูล มาคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในชั้น (Intraclass Correlation Coefficient: ICC) เพื่อพิจารณาความสอดคล้องของที่น่าเชื่อถือระหว่างผู้ประเมิน (inter-rater reliability)

2. คุณภาพมาตรฐานการประเมิน วิเคราะห์ข้อมูลด้วย ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาตัวชี้วัดคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาความเหมาะสมของเนื้อหา มาตรฐาน ตัวชี้วัด รายการพิจารณาและเกณฑ์การตัดสินในภาพรวม พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับดี โดยตัวชี้วัดคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 4 มาตรฐาน 10 ตัวชี้วัด และเกณฑ์การตัดสินคุณภาพในภาพรวม ดังนี้

มาตรฐานที่ 1 ความเหมาะสมของการประเมิน

ตัวชี้วัดที่ 1.1 ประเมินสอดคล้องกับความมุ่งหมายของการประเมินคุณภาพภายนอก

ตัวชี้วัดที่ 1.2 ประเมินตามระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการที่ สมศ. กำหนด

มาตรฐานที่ 2 ความถูกต้องของผลการประเมิน

ตัวชี้วัดที่ 2.1 ความสมบูรณ์ของการประเมินและกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล

ตัวชี้วัดที่ 2.2 ความถูกต้อง และครบถ้วนของข้อมูล

ตัวชี้วัดที่ 2.3 ความถูกต้องของการวิเคราะห์ข้อมูล

ตัวชี้วัดที่ 2.4 การแปลความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินงานของสถานศึกษาเทียบกับ
เกณฑ์และวิธีการที่ สมศ. กำหนด

มาตรฐานที่ 3 อร์รประโยชน์จากการประเมิน

ตัวชี้วัดที่ 3.1 ความชัดเจนและถูกต้องของรายงานการประเมิน

ตัวชี้วัดที่ 3.2 ความเป็นประโยชน์และการเป็นที่ยอมรับของรายงานการประเมิน

มาตรฐานที่ 4 ความเป็นไปได้ของข้อเสนอแนะ

ตัวชี้วัดที่ 4.1 ความเป็นไปได้ของการนำข้อเสนอแนะไปปฏิบัติ

ตัวชี้วัดที่ 4.2 ความสมเหตุสมผลของข้อเสนอแนะ

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพรายงานในภาพรวม

1. มีค่าเฉลี่ยของผลการประเมิน 3.00 ขึ้นไป และ

2. ทุกตัวชี้วัดมีคะแนนระดับดีขึ้นไป

2. ผลการใช้ตัวชี้วัดคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้วิจัยนำแบบประเมินคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไปทดลองใช้ประเมินกรณีศึกษาสำหรับการตรวจประเมินคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน กับผู้ตรวจอ่านรายงานการประเมิน จำนวน 34 คน ได้ข้อสรุป ดังนี้

2.1 ผลจากการวิเคราะห์ค่าความเที่ยงแบบความสอดคล้องภายใน (internal consistency) โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในชั้น เพื่อพิจารณาความสอดคล้องของผลการใช้ตัวชี้วัดคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในชั้นของแบบประเมินมีค่าความเที่ยงทั้งฉบับ เท่ากับ 1.00 ความน่าเชื่อถือของผู้ประเมินมีความสอดคล้องกันในระดับดีมาก

2.2 ตัวชี้วัดคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้แบบประเมินผลการใช้ตัวชี้วัดคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใน 4 ด้าน ได้แก่ ความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้อง ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการใช้ตัวชี้วัดคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ด้าน	M	SD	ระดับ
1.ความเป็นประโยชน์	4.79	0.41	มากที่สุด
2.ความเป็นไปได้	4.75	0.44	มากที่สุด
3.ความเหมาะสม	4.82	0.39	มากที่สุด
4.ความถูกต้อง	4.82	0.39	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.80	0.40	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการใช้ตัวชี้วัดคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้องอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาตัวชี้วัดคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ตัวชี้วัดคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 4 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 ความเหมาะสมของการประเมิน ประกอบด้วย 2 ตัวชี้วัด ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 1.1 ประเมินสอดคล้องกับความมุ่งหมายของการประเมินคุณภาพภายนอก และตัวชี้วัดที่ 1.2 ประเมินตามระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการที่ สมศ. กำหนด มาตรฐานที่ 2 ความถูกต้องของผลการประเมิน ประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัด ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 2.1 ความสมบูรณ์ของการประเมินและกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล ตัวชี้วัดที่ 2.2 ความถูกต้อง และครบถ้วนของข้อมูล, ตัวชี้วัดที่ 2.3 ความถูกต้องของการวิเคราะห์ข้อมูล และตัวชี้วัดที่ 2.4 การแปลความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินงานของสถานศึกษาเทียบกับเกณฑ์และวิธีการที่ สมศ. กำหนด มาตรฐานที่ 3 บรรลุประโยชน์จากการประเมิน ประกอบด้วย 2 ตัวชี้วัด ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 3.1 ความชัดเจนและถูกต้องของรายงานการประเมิน และตัวชี้วัดที่ 3.2 ความเป็นประโยชน์และการเป็นที่ยอมรับของรายงานการประเมิน มาตรฐานที่ 4 ความเป็นไปได้ของข้อเสนอแนะ ประกอบด้วย 2 ตัวชี้วัด ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 4.1 ความเป็นไปได้ของการนำข้อเสนอแนะไปปฏิบัติ และตัวชี้วัดที่ 4.2 ความสมเหตุสมผลของข้อเสนอแนะ โดยมีความเหมาะสมของเนื้อหา มาตรฐาน ตัวชี้วัด รายการพิจารณา เกณฑ์การตัดสินคุณภาพรายงานในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยมากกว่า 1.34 ขึ้นไป อยู่ในระดับดีทุกมาตรฐานและทุกตัวชี้วัด ซึ่งสอดคล้องกับ

นงลักษณ์ วิรัชชัย และ วรณี เจตจันทร์ (2551) ที่ศึกษาเรื่องการประเมินอภิมาน และการวิเคราะห์อภิมานรายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอกระดับอุดมศึกษา โดยใช้แบบรายการตรวจสอบสำหรับการประเมินอภิมานที่พัฒนาโดย Stufflebeam ประกอบด้วย 4 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานด้านอัตตประโยชน์ มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ มาตรฐานด้านความเหมาะสมชอบธรรม และมาตรฐานด้านความถูกต้อง และสอดคล้องกับส่ววิชา สิริยานนท์ (2562) ศึกษาเรื่องการประเมินอภิมานและการสังเคราะห์รายงานการประเมินโครงการการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ โดยได้นำแบบประเมินของ Stufflebeam and Social Impact (2012) ตามมาตรฐานการประเมิน 5 มาตรฐาน มาประยุกต์และพัฒนาเป็นแบบตรวจสอบรายการประเมินอภิมานโครงการการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ โดยผลการประเมินอภิมานรายงานการประเมินโครงการการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พบว่า ทุกมาตรฐานอยู่ในระดับคุณภาพดีเยี่ยม และกมลชนก วุฒินาโณ (2562) ได้ศึกษาความเหมาะสมตามมาตรฐานการประเมินอภิมานของโมเดลเชิงตรรกะสำหรับกระบวนการประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานภาครัฐแห่งหนึ่งที่พัฒนาขึ้น โดยประยุกต์ใช้มาตรฐานการประเมินของ Stufflebeam ซึ่งมีการคัดเลือกและปรับปรุงประเด็นตรวจสอบรายการให้สามารถนำมาใช้ประเมินความเหมาะสมก่อนการนำโมเดลเชิงตรรกะไปใช้จริง พบว่า มีความเหมาะสมในระดับดีทุกมาตรฐาน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตัวชี้วัดคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ช่วยให้รายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความชัดเจน ถูกต้อง น่าเชื่อถือ มีกระบวนการที่ได้มาซึ่งข้อค้นพบ และข้อค้นพบตรงตามสภาพจริง ผู้ที่รับการประเมินอันได้แก่ สถานศึกษาก็คงความพึงพอใจเพราะได้สารสนเทศที่คุณภาพ สามารถนำไปวางแผนการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยให้สามารถปรับปรุงและการจัดการศึกษาได้ต่อเนื่องยิ่งขึ้น

2. ผลการใช้ตัวชี้วัดคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการทดลองใช้กรณีศึกษาสำหรับการตรวจสอบประเมินคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า การสรุปผลการรับรองในภาพรวมมีความสอดคล้องกันระหว่างผู้ตรวจอ่านรายงานการประเมิน จำนวน 31 คน จากทั้งหมด 34 คน คิดเป็นร้อยละ 91.18 โดยมีผู้ตรวจอ่านรายงานการประเมินเพียง 3 คน ที่สรุปผลการรับรองในภาพรวมแตกต่างกัน ประกอบกับเมื่อพิจารณาความเป็นปรนัย (objectivity) ของแบบประเมินคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า มีความชัดเจนของคำถามการให้คะแนน และการแปลความหมายของคะแนน เนื่องจากผู้ตรวจอ่านรายงานการประเมินสามารถตรวจสอบประเมินคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกและมีสรุปผลการประเมินสอดคล้องกัน อีกทั้งผลจากการวิเคราะห์ค่าความเที่ยงจากความสอดคล้องภายใน โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในชั้น เพื่อพิจารณาความสอดคล้องของผลการใช้ตัวชี้วัดคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในชั้นของแบบประเมินคุณภาพมีค่าความเที่ยงทั้งฉบับ เท่ากับ 1.00 แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าความน่าเชื่อถือของผู้ประเมินมีความสอดคล้องกันในระดับดีมาก รวมทั้งยังแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าผู้ตรวจอ่านรายงานการประเมินให้คะแนนสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน เนื่องจากมีการกำหนดมาตรฐาน ตัวชี้วัด รายการพิจารณา มีคำอธิบายรายละเอียดแนวทางการพิจารณา พร้อมทั้งให้คำแนะนำในการตรวจสอบคุณภาพรายงานการประเมินไว้อย่างชัดเจนซึ่งสอดคล้องกับสุรชัย มาตราข และประภคณียา ทักษิโณ (2566) ที่วิเคราะห์ความสอดคล้องของผลการตรวจให้คะแนนแบบสอบอัตนัยวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยค่า

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในชั้น พบว่าความเที่ยงในการตรวจให้คะแนนระหว่างผู้ตรวจมีความสอดคล้องกันในระดับดีมาก นอกจากนี้ ผู้ตรวจอ่านรายงานการประเมิน ทั้ง 34 คน ได้ประเมินผลการใช้ตัวชี้วัดคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอก ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้อง พบว่า ผลการใช้ตัวชี้วัดคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้องอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับสกวรัตน์ จรุงนันทกาล (2556) ที่ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิผลของการนำชุดการประเมินสมรรถนะครูคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นไปใช้ด้วยการพิจารณามาตรฐานการประเมินทางการศึกษา 4 ด้าน พบว่า ด้านการใช้ประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสม และด้านความถูกต้องทุกด้านมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก และศิริดา บุรชาติ และคณะ (2554) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการประเมินคุณภาพบัณฑิต สาขาครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษา พบว่า ผลการประเมินคุณภาพรูปแบบการประเมินคุณภาพบัณฑิตแบบมุ่งเน้นผลลัพธ์ ตามมาตรฐานการประเมิน 4 มาตรฐาน คือ ความถูกต้อง ครอบคลุม ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ในการประเมินคุณภาพบัณฑิต และอรรถประโยชน์ อยู่ในระดับดีทุกมาตรฐาน และศศิธร บัวทอง (2556) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับกลุ่มสาระการเรียนรู้ของโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับกลุ่มสาระการเรียนรู้ของโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน คือ ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสม และด้านความถูกต้อง มีผลประเมินในระดับมากทุกด้าน รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พงษ์ลัดดา รักณรงค์ (2555) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ระบบการประเมินอภิมานเพื่อการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน : การพัฒนาระบบสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดขอนแก่น พบว่า การประเมินประสิทธิผลของระบบการประเมินอภิมานเพื่อการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา การพัฒนาสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในส่วนของคุณภาพระบบการประเมินอภิมานกลุ่มผู้ติดตาม ตรวจสอบจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และความคิดเห็นของผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องกับการประเมินของสถานศึกษาด้าน อรรถประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสมและด้านความถูกต้องมีคุณภาพระดับมากขึ้นไปทุกด้าน รวมทั้งสุบิน ยุระรัช และคณะ (2562) ได้ศึกษาการสังเคราะห์รายงานการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสี่ของศูนย์พัฒนาเด็ก สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาอาชีวศึกษา และสถานศึกษาอุดมศึกษา พบว่าการสังเคราะห์รายงานการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสี่ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในมิติของคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสี่ แบ่งออกเป็น 4 มิติ ได้แก่ อรรถประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้อง มีผลการประเมินคุณภาพรายงานในภาพรวมในระดับดีทุกด้าน (ได้มาตรฐาน) จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการพัฒนาตัวชี้วัดคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถถ่วงกรองคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกให้มีความตรงของผลการประเมิน และได้ข้อเสนอแนะที่มีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย ซึ่งจะช่วยลดระยะเวลาในกระบวนการรับรองรายงานการประเมินคุณภาพนอกของ สมศ. ให้สั้นขึ้น รวมทั้งยังเป็นเครื่องมือที่มีส่วนช่วยให้ผู้ประเมินภายนอกได้ปรับปรุงงานการประเมินของตนเองให้มีประสิทธิภาพก่อนนำเสนอ สมศ. เพื่อพิจารณารับรองรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้ตรวจอ่านรายงานการประเมิน ได้แก่ บุคลากรของหน่วยกำกับการประเมินคุณภาพภายนอก ผู้แทนคณะผู้ประเมินภายนอก และนักวิชาการของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สมศ.) ก่อนนำไปใช้

1.2 ควรขยายกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับการตรวจอ่านรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกมาทดลองใช้แบบประเมินคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา เพื่อจะได้ช่วยกลั่นกรองคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกให้มีความตรงของผลการประเมินและข้อเสนอแนะต่อสถานศึกษามากยิ่งขึ้น ได้แก่ นักวิชาการหน่วยกำกับการประเมินคุณภาพภายนอก ผู้แทนคณะผู้ประเมินภายนอก เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรนำผลที่ได้จากการประเมินคุณภาพรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาวิเคราะห์ประเด็นที่ผู้ประเมินภายนอกยังไม่สามารถเขียนรายงานการประเมินคุณภาพภายนอก ให้ตรงตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สมศ.) กำหนด เพื่อสมศ. จะได้นำข้อมูลที่ได้ไปพัฒนาหลักสูตรอบรมพัฒนาสมรรถนะผู้ประเมินภายนอกด้านการวิเคราะห์และการเขียนรายงานการประเมินคุณภาพภายนอก รวมถึงสมรรถนะอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

รายการอ้างอิง

กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561. (2561, 23 กุมภาพันธ์).ราชกิจจานุเบกษา.เล่ม 135 ตอนที่ 11 หน้า 3-4.

กมลชนก วุฒินาโณ. (2562). การพัฒนาโมเดลเชิงตรรกะสำหรับประเมินกระบวนการประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานภาครัฐแห่งหนึ่งโดยประยุกต์ใช้มาตรฐานการประเมินอภิมาน. [วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ทัศนพร ชูศักดิ์. (2554). รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) พื้นที่สาธารณสุขเขต 18. [วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยคริสเตียน.

https://dcms.thailis.or.th/dcms/browse.php?option=show&browse_type=title&titleid=309254

นงลักษณ์ วิรัชชัย และ วรณี เจตจันทร์. (2551). การประเมินอภิมานและการวิเคราะห์อภิมานรายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอกระดับอุดมศึกษา. วารสารวิธีวิทยาการวิจัย, 21(2), 125-144.

พงษ์ลัดดา รักรงค์. (2555). ระบบการประเมินอภิมานเพื่อการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน : การพัฒนาระบบสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดขอนแก่น. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 35(1), 48-57. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDKKUJ/article/view/50465>

วารุณี ลักน โชคดี. (2564). โครงการวิจัยการพัฒนาระบบติดตามและประเมินการนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้
ประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับสถานศึกษา.

<https://www.onesqa.or.th/upload/download/202112161043557.pdf>

ศศิธร บัวทอง. (2556). การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับกลุ่มสาระการเรียนรู้ของ
โรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

<https://ir.swu.ac.th/jspui/handle/123456789/994202>

ศิริชัย กาญจนวาสี. (2564). ทฤษฎีการประเมิน (พิมพ์ครั้งที่ 10). สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศิริดา บุรชาติ, สัมพันธ์ พันธุ์พฤกษ์, และ พงษ์สิทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์. (2554). การวิจัยและพัฒนารูปแบบการประเมิน
คุณภาพบัณฑิตสาขาครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ของสถาบันอุดมศึกษา. วารสารวิจัย มข., 11(4), 101-112.

<https://ph02.tci-thaijo.org/index.php/gskku/article/view/22949>

สกวรัตน์ จรุงนันทกาล. (2556). การพัฒนาชุดการประเมินสมรรถนะครูคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
[วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

<https://ir.swu.ac.th/jspui/handle/123456789/994187>

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2547). หลักเกณฑ์และวิธีการ
ประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับปรับปรุง 2547 (พิมพ์ครั้งที่ 1).
พิมพ์ดี.

_____. (2549). หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรอบ
ที่สอง (พ.ศ.2549-2553). จุฑทอง.

_____. (2555). คู่มือการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม (พ.ศ.2554-2558) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับ
สถานศึกษา (แก้ไขเพิ่มเติม พฤศจิกายน 2554) (พิมพ์ครั้งที่ 4). ออฟเซ็ท พลัส.

_____. (2560, 29 กันยายน) กรอบแนวทางการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสี่ (พ.ศ.2559 – 2563). ONESQA.
<https://www.onesqa.or.th/upload/download/201709292308583.pdf>

_____. (2565ก, 17 กุมภาพันธ์). กรอบแนวทาง รูปแบบ และวิธีการประกันคุณภาพภายนอกภายใต้สถานการณ์
จำเป็นและเร่งด่วน เนื่องจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) (ฉบับปรับปรุง).
<https://www.onesqa.or.th/upload/download/202202180845596.pdf>

_____. (2565ข). ประกาศสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) เรื่อง
การรับรอง การกำกับประกันคุณภาพภายนอก และการเพิกถอนการรับรองหน่วยกำกับการประเมิน
คุณภาพภายนอก สำหรับการประกันคุณภาพการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
<https://www.onesqa.or.th/th/contentdownload-view/905/3015/>

_____. (2566). ประกาศคณะกรรมการสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา เรื่อง กรอบ
แนวทางการประกันคุณภาพภายนอกสถานศึกษา การศึกษาปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
การศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย และด้านการอาชีวศึกษา.

<https://www.onesqa.or.th/upload/download/202304281626265.pdf>

สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2563). *แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561* (พิมพ์ครั้งที่ 1). เอ็น.เอ.ร็ดนะเทรคดิ่ง.

สุบิน ยุระรัช, อรรณพ จินะวัฒน์, วราภรณ์ ไทยมา, เกรียงไกร สังเกตภัย, และไพบุลย์ สุขวิจิตร บาร์. (2562). การสังเคราะห์รายงานการประเมินคุณภาพภายนอกของศูนย์พัฒนาเด็ก สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาอาชีวศึกษา และสถานศึกษาอุดมศึกษา. *วารสารสหศาสตร์ศรีปทุม ชลบุรี*, 7(2), 80-97.

<https://so04.tci-thaijo.org/index.php/ISCJ/article/view/253821/172128>

สุรัชย์ มาตรา และประภุติยา ทักษิณ. (2566). การเปรียบเทียบคุณภาพการตรวจให้คะแนนของแบบอัตโนมัติวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ที่ใช้การออกแบบการตรวจให้คะแนนที่ต่างกัน: การประยุกต์ใช้ทฤษฎีการสรุปอ้างอิงความน่าเชื่อถือผลของการวัด. *วารสารการวัดผลการศึกษา มมส.*, 29(1), 274-290.

สุวิญา สิริยานนท์. (2562). *การประเมินอภิมานและการสังเคราะห์อภิมานรายงานการประเมินโครงการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ* [วิทยาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

<http://ir-ithesis.swu.ac.th/dspace/handle/123456789/647>

Stufflebeam, D. L., & Social Impact. (2012). *Program evaluations metaevaluation checklist (Based on The Program Evaluation Standards)*. https://usaidlearninglab.org/sites/default/files/resource/files/mod3_summary_meta_evaluation_checklist_1.pdf